

6.20. Текке на Гази Баба-Балабан Баба при с. Ряховците, Севлиево

На един хълм на 4 км югозападно от селото до 30-те години на ХХ в. е имало гробница и сгради, свързвани с посочената личност. Според едно предание Гази Баба бил войник, ранен в дефилето зад с. Корлянско, и бил погребан тук от един овчар. Вярвало се, че закриля Севлиево от природни стихии.³³⁹

6.21. Завие на Али Кочи в с. Дервишан с друго име Булгарине-и Кючюк, принадлежащо към Низболи (Никопол)

То фигурира в регистър на вакъфите на санджака Никопол от времето на Сюлейман I от средата на XVI в. Било основано от дервиша Али Кочи, притежател на святост, от дервишите на покойния Коюн Баба в Анадол.³⁴⁰ Няколко приходи от вакъфи и затова дервишите на Али Кочи засадили лозя и градини и с приходите обслужвали пътниците. Взели тапия за посочената мезра от Яхйя Паша и височайша заповед и мукарернаме от султан Баязид Хан (Баязид II). Върху нея изградили и воденица с два камъка. Като обслужващи воденицата и имотите на завие били използвани хайманета (хора без постоянно местожителство) и 14 неверници, които не били записани в описите. Завие и обслужващите го се ползвали с данъчни облекчения.³⁴¹

Наставникът на Али Кочи – Коюн Баба, е бил близък с Отман Баба, което говори, че бил календери дервиш извън хайдаритската традиция. В този смисъл въпросното завие възниква като център на кален-

³³⁹ Българското село..., с. 411.

³⁴⁰ Коюн Баба е календери дервиш, живял през XV в. (починал 1468) в Османджък. Според анонимното му вилайетнаме името му било Сейид Али, бил роден в Хорасан и бил потомък на осмия имам Али ал-Риза. По внушение на сън, в който му се явил пророкът Мохамед, напуснал Хорасан и дошъл в Анадол. Според Евлия Челеби прозвището Коюн Баба получил, защото по пътя блеел на всеки 24 часа като овца, а според друга легенда – защото обиколил 7 пъти един хълм, докато гонел една овца. Дошъл първо около Бурса и станал овчар, след това се установил край Османджък до хълма Хъдърлък. Поради чудесата, които извършил, спечелил голяма известност. Бил посетен дори от Мехмед II на отиване на поход срещу Узун Хасан Аккоюнлу. Според надпис над тюрбето му починал на 25 мухаррем 873 (15.VIII.1468) г.: *Koyun Baba. – Islâm Ansiklopedisi (DVI), Cilt 26, Ankara, 2002, s. 229–230; Оцак, А. Kalenderiler..., s. 95.*

³⁴¹ *Barkan, Ö. Op. cit., s. 341–342.*

деритско-румабдалския клон на Отман Баба и духовните му събрания след което става част от бекташийската мрежа.

6.22. Завие на Бали Бег, син на Яхйя Паша, в с. Сернова, принадлежащо към Хезарград – теккето до с. Спахлар (Ломци, Търговищко)

Според вписване в Никополския вакъфски регистър от времето на Сюлейман I посоченият Бали Бег, когато бил юрушки субашия, построил текке до с. Сернова, прилежащо към Хезарград (Разград), тъй като това място било свърталище на разбойници. За обслужване на теккето и преминаващите ползвал хайманета и „посочените неверници“. Оттогава мястото станало безопасно, а приходите на селото били вакъфирани за нуждите на завие342

В каталога на Айверди фигурират завие и джамия на Гази Бали бей в село Сипахилер, каза Хезарград (Разград).343 Идентифицираме селото със Спахлар (Ломци, Търговищко). До късно време тук е имало текке, което се почитало от местните жители – турци и българи. Намирало се в местностите, известни като Теккето и Текке гаази. Според краеведи там са съществували стари селища, а в днешното село имало манастир „Св. Илия“, превърнат в текке след идването на турците. По време на руско-турската война от 1829 г. то било разрушено, но останки от гробницата личали до началото на ХХ в. Около теккето, в местността Юртлука, пък е съществувало селището Сърнево, което издържало обителта. В селото се установили спахии и оттам то получило това име.344

Дали въпросното текке е усвоило старо християнско светилище, или това е едно от многото предания с такъв сюжет, могат да установят археологическите разкопки, но името на селището в местността Юртлука навежда на мисълта, че това е завие345 на Бали Бег от цитирания регистър. Освен теккето в с. Сипахилер Айверди дава и друго завие с патрон Гази Бали бей в каза Разград, извлечено от регистри от 1048 г. (1638–1639 г.) и 1233 г. (1817–1818 г.), но не го идентифицира с посоченото.345 Според нас вероятно става въпрос за един и същи култов обект.

³⁴² Barkan, Ö. Op. cit., s. 342.

³⁴³ Ayverdi, E. Avrupa'da Osmanlı..., s. 48.

³⁴⁴ Попов, А., Н. Кънев. Попово..., с. 218.

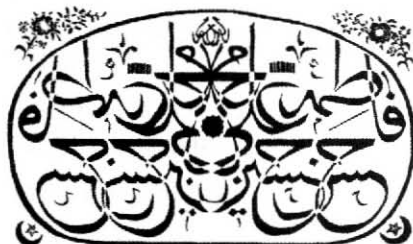
³⁴⁵ Ayverdi, E. Avrupa'da Osmanlı..., s. 46.

Международен център за изследване
на малцинствата и културните взаимодействия

Културно-просветно дружество „Родно Лудогорие“

Невена Граматикова

**НЕОРТОДОКСАЛНИЯТ ИСЛЯМ
В БЪЛГАРСКИТЕ ЗЕМИ.
МИНАЛО И СЪВРЕМЕННОСТ**

ИК „Гутенберг“

София, 2011